

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5.)

מערכות: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ

הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
בהרה"ח ר' בנימין בינוש זצ"ל

גליון
213

דבר המערכת

לכבוד יום היארצייט של מורינו הגה"ח ר' פינחס זצ"ל

בסיוע קרן התרבות "דגל ירושלים"

ושנתם! - הזן את היעד!!!!

היומי שכל כך מקריבים מעצמם ודוחים כל עיסוקיהם, ולפעמים לומדים את הדף בעיניים עצומות למחצה - בבחינת קראה מתנמנם ולמפרע - והרי כל מטרתם הוא מצות לימוד התורה וקביעת עתים לתורה, ומדוע לא יסכמו את הדף הנלמד שיוכלו לצאת המצווה כתיקונה בנוסף להנאה שיש ללומד מכך שיודע מבין ותחב למה שלמד אך כעת [וכידוע מהעגלי טל שהגאת הלימוד הוא עיקר גדול בלימוד]. וכן בהקשר זה היה מורגל על לשונו מה ששמע ממרן הגה"ק ה'קהלות יעקב' - הסטייפלער זצוק"ל, שסיכום בעל פה שוה כחזרה ד' פעמים מתוך הכתב.

וירא פינחס ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו, לקח את כל זמנו הנותר, ושעות על גבי שעות למד וסיכם ותיקן ומחק ושוב סיכם, כשמדייק בסיכומים ממש כבכתיבת סת"ם, הכל כדי שהלומדים החשובים יקבלו את הסיכום על מגש של כסף, על מנת שיוכלו בקלות לחזור מיד אחר לימודם בסיכום שלא לוקח יותר מכמה דקות בודדות, לסיכום ולחידוד הנלמד.

הרי זאת היא מטרתנו בלימוד הדף היומי, כמו שפסק מרן הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל שחלק ממצות לימוד התורה הוא ללמוד ולידע כל הש"ס כולו, ולימוד בלא 'ושנתם' אינו לימוד. מדאגתו זו ל'דאורייתא' שלנו כתב סיכומים אלו בזמנים הקשים ביותר, במסירות נפש ובגוף מיוסר עד כלות.

מרגלא בפומיה להמשיל את אלו שכשנשאלים האם יכולים הם לחזור על מה שלמדו כעת, תשובתם היא 'ככה ככה'... שהוא כמי שישאלוהו האם אכל מצה בליל הסדר כשיעור כזית, שודאי לא יענה 'ככה ככה', 'אולי', 'בערך' וכדומה, אלא יענה כן או לא. כן הוא הדבר במצות תלמוד תורה, אין 'בערך', אין למחצה לשליש ולרביע, יש ושנתם, ויש שאינו ושנתם!

זה מה שהניח לנו לצואה ולירושה, 'שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך', זהו אשר עסק בימיו האחרונים ממש, כשכתב במסירות נפש בין נשימה אחת למשנהו עוד שורה ועוד שורה, זה מה שביקש בדם לבו בצוואתו שהסיכומים ימשיכו ויתחזקו לתועלת כלל ישראל. עלון זה הוא שופרו וקולו של ר' פינחס זצ"ל שצועק מכל אות ואות ומכל שורה ושורה 'ושנתם!' בהירות! 'קלארקיט!' תהיה ברור במה שלמדת!

סדר בלימוד - סדר לכל השנה, בהירות בתורה - בהירות בחיים. קלארקיט!

'צדיקים במיתתן קרויים חיים'... בחייו של אבינו רועינו הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל לא כתב את שמו על דפי הסיכומים, כך שלא ידעו מיהו מזכה הרבים הגדול הלזה. אבל עכשיו שבעוונותינו איננו אתנו יכולים אנו ללמוד מדרכיו, להמשיך ולהתחזק מפרי דרכו.

אבינו ר' פינחס זצ"ל היה אדם ברור בכל תנועותיו ומעשיו כתיבת ועריכת הסיכומים היו חלק ממש ממנו בעצמו, בבחינת 'הוא היה אומר' כל מי שהכירו יעיד שהיה מדובר ב'איש סיכום' כל חייו היו ברורים מכל הבחינות עם מטרה ברורה, דיבורים ברורים, מחשבות ברורות, מעשים ברורים, ואמונה ברורה. בהירות ו'קלארקיט' ליווהו על כל צעד ושעל בחייו, זה מה שרצה להנחיל למורשה לנו ולבנינו, לחיות עם בהירות בתורה ובעבודה, וזאת היתה כל מטרתו בסיכומים אלו.

בכל עת היה מעורר את שומעיו ותלמידיו ללמוד מהתחדשות הטכנולוגיה בעוה"ז לעבודת השי"ת, כפי שנהגו צדיקים ללמוד מעדשת המצלמה והנסיעה ברכבת כידוע. משל אחד מני רבים מהטכנולוגיה שאפשר ללמוד ממנו הוא מכשיר הניווט בדרכים, שבו אומרים או כותבים לאן רוצים לנסוע, המכשיר מחשב את המסלול, ורק אז 'יוצאים לדרך', ובסיום 'הגענו ליעד'. מכך היה לומד אבינו זצ"ל שבכל דבר בתורה או בעבודה צריך לידע מראש לאן אני צריך להגיע, מה אני רוצה בסופו של דבר ומה מטרתו בפעולתי זאת, ולפעול רק על פי מסלול זה שחושב בכדי להגיע ליעד פלוני.

כזאת היתה עבודתו האדירה במפעל חייו 'סיכומי הדף היומי' שבה התחיל מיד לאחר נישואיו בעריכת הספרים 'אסוקי שמעתא', וביתר שאת ויתר עוז בשנותיו האחרונות במפעל הסיכומים 'מחודדים' - סיכומי הדף היומי. מטרתו היתה אחת - לא פירסום ולא כבוד, הוא לא חיפש במה כלשהיא להתבטא - להיפך, לאבינו זצ"ל לא היה זמן לשיחת חברים ולדיבורים מיותרים, זמנו היה מנוצל בבחינת 'לרגעים תבחננו', על אף היות עיקר לימודו במשך כל השנים בשו"ע אה"ע ודיני ממונות המחכימות בהם שקע כל ימי חייו, ימים וילות, בעיון מבהיל ובהבנה עמוקה. אבל ה'ערבות' לכלל ישראל הפריעה ללימודו, הרי כל אחד מישראל מחויב במצות לימוד התורה הנלמדת מ'ושנתם לבניך', כדאיתא בקידושין ל'ע"א שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד, נמצא שזהו גדר הלימוד וזהו צורת הלימוד - שיוכל לענות מיד על מה שלמד תשובה קולחת ובבהירות, ובלא גדר זה לא שייך לצאת מצות תלמוד תורה, ולכן תמיד היה שואל ודואג על לומדי הדף

ברכת מזל טוב חמה ולבבית שגורה בזאת לידידינו המסור בלו"נ להדפסת והפצת העלון

ה"ה הגה"ח הרב משה רוזנבוים הי"ו

לרגל הולדת בנו למזל טוב

יעזור השי"ת ומי יתן ויזכה להכניסו בביתו של אברהם אבינו בעיתו ובזמנו ולגדלו

לתורה ולחופה ולמעשים טובים

בשר שנתעלם מן העין, או שנאבד בנהר ומצאו, או שלקחו עוף והשליכו - לרב אסור, שחוששים שמא התחלף בנבילה.

מעשה בגדי צלוי שנמצא במקום שזק גדול, והתירו הבשר למוצאו, משום מציאה - שכיון שרבים מצויים שם מתייאשים הבעלים [אבל החכמים החמירו על עצמם להכריז]. וכן התירוהו מחשש טריפה, כיון שרוב הולכי דרכים ישראל. ואכן נודע שנאבד מבית רבי. וכן היה מעשה בגבינה, ופסקו כנ"ל, ונודע שנאבדה מבית ר' אלעזר ב"ר יוסי.

נודות יין שנאבדו בנהר, אם מכירים אותם על פי קשריהם, או על פי הצבע שצבעום - מותרים.

בהמה שנמצאת בין ירושלים למגדל עדר, וכמידתה לכל רוח, זכרים - עולות [אף שכשרים גם לשלמים: לרב הושעיא רבה - מחללם על דמים ומביא בדמיהן עולות, ותנאי ב"ד שיעשו כן. לרבי יוחנן - הולכים אחר הרוב, וכיון שהרוב זכרים תולים שעולות הם שאין באה אלא מזכרים. לרב זעירא - תנאי ב"ד הוא שאף אם הם שלמים אם יאבדו יקרבו לעולה]. נקבות - זבחי שלמים. לרבי יהודה - הראוי לפסח מל' יום קודם פסח יקרב לקרבן פסח.

ז' דברים תיקנו בית-דין:

א. נכסי קרבן הנמצא באים משל ציבור. וקודם התקנה היו ממשכנים את המוצאו עד שיביאם, והיו מניחים ובורחים.
ב. נכרי ששלח עולתו ולא שלח נסכיה, נסכיה באים משל ציבור.

ג. גר שמת בלא יורשים והניח זבחים, ולא הניח נסכים, באים משל ציבור.

ד. כהן גדול שמת ולא מינו אחר תחתיו: לרבי יהודה מנחתו קריבה משל יורשים, שנאמר 'מבניו יעשה אותה', ושלמימה היתה קריבה (ולא מחציתה בבוקר ומחציתה בערב כמו שהקריב אביהם, וכפי שיבואר בגמרא להלן כ"א.), שנאמר 'אותה'. לרבי שמעון - דבר תורה באה משל ציבור, שנאמר 'חזק עולם' - משל עולם, ותקנו ב"ד שיביאו מתרומת הלשכה, ולא שיגבו משל ציבור לצורך זה.

ה. שיהיו הכהנים נהנים ממלח ועצים של הקדש.

ו. על הפרה האדומה, שלא יהיו מועלים באפרה.

ז. על הקינין הפסולות שיהיו באות משל ציבור. ולרבי יוסי, המספק את הקינין הוא מספק את הפסולות.

דף כ' ע"ב

מנחת חביתין של כהן גדול, לרבי יוחנן - מביא עשרון שלם, וחוצה לחצאים, ואח"כ מקדשה, כדי שיוקדש חציה כדין. לריש לקיש - מקדש כל העשרון, ואח"כ חוצה, שנאמר 'מנחה וגו' מחציתה' - שקודם שיחצה תהיה כולה בקדושת מנחה.

כהן גדול שהביא מחצה בבוקר ומת, ומינו אחר תחתיו, הכהן השני מביא עשרון שלם, ומקריב מחצה ומחצה אבד, ואינו יכול להביא המחצה השני של כהן גדול הראשון (אף שהוא עדיין חולין לרבי יוחנן, שעדיין לא קידשו כהן גדול הראשון), מפני שמותר עשירית האיפה לרבי יוחנן מוליכים לים המלח (כנ"ל דף י"ט). ומה ששינונו בברייתא שצריך לעבר צורתם של החצאים קודם שריפתם, היינו לדעת רבי ישמעאל, הסובר

שכלי העשרון שבו מודדים הוא כלי שרת, ונמצא שכבר נתקדש כל העשרון במדידתו.

כהן גדול שהביא מחצה בבוקר ונפל בו מום, ומינו אחר תחתיו, הדין הוא כמו במת כהן גדול. אבל אם נדחה מחמת טומאה, כיון שעתיד לחזור, הכהן שנתמנה תחתיו מקריב את החצי שהותר הכהן הראשון.

כל כהן שנתחנך, בתחילת עבודתו מביא מנחת חינוך עשירית האיפה ומקריבה בעצמו, ואם עבד קודם לכן - עבודתו פסולה (ויש גורסים 'כשרה'. וכן פסק הרמב"ם).

כהן גדול מביא עשירית האיפה כל יום, רבי מנא מצדד לומר שאם נתמנה לכהן גדול ביום שנתחנך לתחילת עבודתו מביא שתי מנחות, מנחת חינוך, ומנחת חביתין.

'תופיני' [-אפיה] הנאמר במנחת חביתין צריך להיות בשעת הבאת הקרבן, ולא בשחרית, ורק את המים הכינו קודם.

ג' שיטות בדרך הכנת מנחת חביתין, ונחלקו בדרשת 'תופיני: א. 'תאפינה נא' - שמטגנה קודם [והרי היא כבר 'נא'], ואחר כך אופה. ב. 'תאפינה נאה' - שקודם אופה [כשהיא עדיין 'נאה', ולא מטוגנת ששחורה מהשמן והמחבת] ואחר כך מטגנה. ג. 'תאפינה ריבה' - אפיות הרבה, שאופה ומטגנה ואופה (שסובר שני הדרשות הנ"ל).

דף כ"א יום א' פרשת תזו"מ - כ"ט ניסן תשפ"א

דף כ"א ע"א

כהן גדול שמת ולא הקריב מנחת חביתין של אותו היום - יורשיו מקריבים אותה שלימה (עשירית האיפה) בשחרית, והסתפקו האם גם שלימה בין הערביים, או שבטלה בין הערביים, ובברייתא מבואר שבאה שלימה גם בין הערביים. וכן הסתפקו האם הוכפל שמנה (ג' לוגין בבוקר וג' בין הערביים) וקומצה (קומץ א' בבוקר וקומץ א' בין הערביים), ופשטו שהוכפל.

אפר פרה אדומה - מדאורייתא אין בו מעילה, וכיון שהתחילו לזלזל בו וליתנו ע"ג מכותיהם גזרו עליו חכמים איסור מעילה, כיון שנגדרו חזרו והעמידו על דין תורה שאין בו מעילה.

פרק כל הרוקין

רוקין הנמצאים בירושלים: לרבי מאיר - בכל מקום טהורים, מפני שרובן טהורים, חוץ מהנמצאים בשוק העליון שטמאים, מפני שהיו שם כובסים עכו"ם, או שהיו הנכרים נחרים שם ערודות, והנכרים כזבים לכל דבריהם. לרבי יוסי - בשאר כל ימות השנה, באמצע הדרך טמא, שהטמאים הולכים שם, והטהורים הולכים בצדי הדרך, ורוקין הנמצאים שם טהורים, ובשעת הרגל, כל ישראל טהורים, והולכים הטהורים באמצע, ולכן הנמצאים שם טהורים, והטמאים פורשים לצדי הדרכים, ולכן הנמצאים שם טמאים.

כל הכלים הנמצאים בירושלים טהורים, שלא גזרו שם על ספק הכלים, ואם נמצאו דרך ירידה למקוה - לרבי מאיר מוכח שטמאים הם, ולרבי יוסי טהורים, שגם זה בכלל ספק טומאה. אבל כלים המיוחדים לבית הקברות לכו"ע טמאים.

סכין שנמצאת בי"ד ניסן שוחט בה פסחו, וא"צ להטבילה, שמסתמא בעליה הטבילה בי"ג כדי שיהא לה הערב שמש, אבל מצאה בי"ג טובלה מספק, שמא עדיין לא הטבילה הבעלים.

בשר וולד הטומאה ששינו במשנה (שלב"ש ור"א אפילו נטמא בחוץ יכניסנו לפניו לשרפו, ולב"ה עכ"פ אם נטמא בפנים) - לבר קפרא היינו שנטמא בולד הטומאה דרבנן, וכגון שנגע הבשר במשקים שנגעו באב הטומאה [שמדאורייתא משקה אין מטמא אחרים ורבנן גזרו שיטמאו אטו משקי זב וזבה (רוקם ומי רגליהם וכדו')], ולרבי יוחנן היינו שנטמא בולד דאורייתא [כגון שנגע בכלי שנגע במשקה הזב].

לפי בר קפרא מתפרשת שיטתם של בית שמאי, שמה שחילקו בנטמא באב בין נטמא בפנים שנשרף בפנים, לנטמא בחוץ שנשרף בחוץ - אף ששניהם טמאים מדאורייתא, היינו על דרך שיטת ר' עקיבא, שבמקום טומאתו שם שריפתו, אלא שב"ש סוברים כן דווקא בטומאה דאורייתא, אבל בנטמא בולד והיינו בטומאה דרבנן, גם כשנטמא בחוץ נשרף בפנים. אבל לרבי יוחנן שולד הטומאה היינו טומאה דאורייתא, קשה מהו החילוק בין אב לולד, הלא שניהם דאורייתא.

לפי בר קפרא מתפרשת שיטתם של בית הלל, שנטמא באב הטומאה כיון שטומאתו מדאורייתא לעולם ישרף בחוץ, ורק בנטמא בולד - והיינו בטומאה דרבנן - נשרף בפנים, ומה שחילקו שדווקא אם נטמא בפנים נשרף בפנים, היינו על דרך שיטת ר' שמעון שאוכלים ומשקים של מצורע אין מכניסים אותם לפניו, ולכן גם הנטמא טומאה דרבנן אין מכניסים אותו אלא נשרף בחוץ. אבל לרבי יוחנן שולד הטומאה היינו טומאה דאורייתא, קשה מה החילוק בין אב לולד, הלא שניהם דאורייתא.

איברי הקרבן לא היה מעלן בפעם אחת על המערכה, אלא, בקרבן תמיד - היו נותנים אותו קודם על הכבש מחציו ולמטה בצד מערב, של מוספין - מחציו ולמטה במזרח, של ראשי חדשים - על כרכוב המזרח, והוא מקום הילוך הכהנים שבין קרן לקרן.

מוסף יום השבת קודם למוסף ראש חודש, שתדיר קודם, אבל שיר של ר"ח קודם לשיר של שבת - כדי לפרסם ולהודיע שהוא ר"ח. [ובתחילה סבר רבי ירמיה ללמוד מ'שיר' לגבי מוספים - שגם בהם של ר"ח קודם].

השקלים, וכן הביכורים, שנאמר בהם 'תביא בית ה' אלוקיך, אינם נוהגים אלא בזמן שבית המקדש קיים, אבל מעשר דגן ובהמה, ובכורות - נוהגים בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית.

המפריש שקלים וביכורים בזמן הזה: לת"ק - הרי הם קדושים, ולרבי שמעון - ביכורים אינם קדושים, ושקלים - במשנה מבואר שקדושים, ובברייתא שנינו שאינם קדושים.

גר שהתגייר חייב להביא קרבן [זוג עופות לעולה], ובזמן הזה - מעיקר הדין צריך להפריש רבע דינר, שכשיבנה המקדש יביא ממנו קרבנו, וביטלו זאת מפני התקלה, שמא יהנה ממנו, אך אם עבר והקדישו - קדוש.

אין מקדישין, מעריכין, מחרימין, בזמן הזה, ואם הקדישו, העריך, החרים, הכסות תישרף, הבהמה נועל הדלת בפניה והיא מתה מאליה, והמעות ילכו לים המלח.

דף כ"ב ע"ב
עבר גר והקדיש מעות בזמן הזה לקרבנו - הקדשו חל, משום שיהא יכול להביא מהם קרבנו כשיבנה בית המקדש, אבל הפריש שקלים י"א בדעת רבי שמעון שאינם קדושים (כ"ב ע"א), משום שאם יבנה המקדש בניסן לא יהא יכול

קופיץ - בין נמצא בי"ג ובין בי"ד טובלו, כיון שאינו יכול לשבור עצמות של פסח שמא לא טבלו. אבל אם חל י"ד להיות בשבת [שאינן יכול להטבילו בשבת], או שמצאו בט"ו - בחזקת טהור, שהרי צריכים לו בעלים במוצאי י"ט. מצא סכין וקופיץ קשורים זה לזה: לתנא במשנה - שניהם דינם כדין הסכין, ולתנא בברייתא - דין שניהם כדין הקופיץ.

דף כ"א ע"ב
[העתק מדרף ט': והיו חייך תלואים לך מנגד - זה שאין לו קרקע וקונה חטים לשנה, שאינו יודע אם יהיו לו חטים לשנה הבאה. ופחדת לילה ויום - זה הקונה תבואה מעט מעט, ומפחד תמיד שלא יהיה לו לסעודת 'לילה' ו'יום'. ולא תאמין בחייך - זה הלוקח פת אפויה מהנחתום, שלפעמים אין לו פת לקנות. ואדם כזה אין דעתו מיושבת. דם נבילה - לרבי יהודה, מטמא ברביעית, שאם יקרש יעמוד על כזית, ולרבי יהושע בן פתורא אינו מטמא (וי"א שלא נחלק עם ר"י לענין טומאה). ולכו"ע אין עליו שם משקה להכשיר פירות לקבלת טומאה.

דף שרץ - מטמא בכעדשה, ואינו מכשיר. פרוכת שנטמאת בולד הטומאה (משקים המטמאים מדרבנן) - כיון שאין טמאה אלא מדרבנן (שגזרו על המשקין שיטמאו כלים, אטו משקה זב וזבה שהם אב הטומאה, והפרוכת דין כלי יש לה), מטבילים אותה בעזרה, שאינה צריכה שילוח חוץ למחנה שכינה, ומכניסים אותה להיכל מיד אח"כ, שאינה צריכה הערב שמש.

פרוכת שנטמאת באב הטומאה - טעונה שילוח ממחנה שכינה, וטובלים אותה בחוץ, ושוטחים אותה בחיל חוץ לעזרה, מפני שצריכה הערב שמש.

שתי פרוכות חדשות היו עושיין בכל שנה, והיו חייבות טבילה, שכלים הנגמרים צריכים טבילה לקודש אע"פ שנגמרו בטהרה, והיו שוטחים אותה על גג האיציטבא, כדי שיראה העם את מלאכתה שהיא נאה.

פרוכת עוביה טפח, והייתה נארגת בע"ב נימים, וכל נימה נעשית מכ"ד חוטין (תכלת, ארגמן, תולעת שני, שש, כל מין כפול 6 חוטין), וי"א ל"ב חוטין, וי"א מ"ח חוטין. ארכה מ' אמה, רחבה כ' אמה, מ-82 רבוא דינרי זהב, והיו הרבה כהנים טובלים אותה.

'מעשה רוקם' (בפרוכת שבפתח המשכן) - פרצוף אחד. י"א פרצוף ארי מצד אחד, וחלק מצד השני, וי"א ארי מכאן ומכאן. **'מעשה חושב'** (בפרוכת שבין קודש לקודש הקדשים) - שני פרצופים, י"א ארי משני הצדדים, וי"א ארי מצד אחד ונשר מצד השני.

דף כ"ב יום ב' פרשת תזרי"מ - א' דר"ח אייר תשפ"א

דף כ"ב ע"א

משנה. מקום שריפת בשר קדשי קדשים שנטמא: לבית שמאי - נטמא בפנים העזרה בין באב הטומאה בין בולד הטומאה, ישרף בפנים העזרה. נטמא בחוץ, אם נטמא באב הטומאה לא יכניסנו לפניו, אלא ישרף בחוץ, נטמא בולד הטומאה ישרף בפנים. לבית הלל - לעולם ישרפנו בחוץ, מלבד אם נטמא בולד הטומאה בפנים. לרבי אליעזר - נטמא באב הטומאה ישרפנו בחוץ, נטמא בולד הטומאה אפילו בחוץ, ישרפנו בפנים. לרבי עקיבא - מקום טומאתו שם שריפתו.

להביאו לתרומת הלשכה, שצריך להביא מתרומה חדשה ושקלים אלו מן הישנה הן.

הלכה כרבי שמעון במשנה, שהמקדיש ביכורים אינם קדושים, שקלים - קדושים.

הדרן עלך מסכת שקלים

דף ב' יום ג' פרשת תזו"מ - ב' דר"ח אייר תשפ"א

מסכת יומא

פרק שבעת ימים

דף ב' ע"א

שבעת ימים קודם יום הכיפורים מפרישים כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין, ונלמד מהכתוב בפרישת שבעת ימי המילואים (קודם שהתחילו הכהנים בעבודתם ביום השמיני), 'כאשר עשה ביום הזה (פרישה) צוה ה' לעשות לכפר עליכם, לכפר - היינו עבודת יוה"כ הבאה לכפר (ולהלן ג': יובא לימוד נוסף).
מתקינים כהן אחר תחת הכהן גדול, שמא יארע בו פסול שיעכבו מלבוא בקודש.

כהן גדול שאין לו אשה - פסול לעבודת יוה"כ, שנאמר 'וכיפר בעדו ובעד ביתו' - ביתו זו אשתו, ולכן סובר רב יהודה שמתקינים לו אשה אחרת שמא תמות אשתו, ולחכמים אין מתקינים, שאם חוששים למיתה אין לדבר סוף.

שבעת ימים קודם שריפת פרה אדומה, מפרישים כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שבבית המקדש (י"א ששם המקום שבו היתה הלשכה נקרא 'בירה'), ולמדים זאת מהכתוב בפרישת שבעת ימי המילואים 'כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות, לעשות - מעשה פרה, ואין לומר ש'לעשות לכפר' כולו מלמד רק ליוה"כ, שלמדים גזירה שוה 'צוה' לכתוב בפרה אדומה 'זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר'.

הלשכה שבה היה מופרש הכהן השורף הפרה היתה נקראת 'לשכת בית האבן' - שכל מעשיה של פרה נעשים בכלי גללים ואבנים ואדמה, כיון שהיו מטמאים הכהן ומטבילים אותו להראות שטבול יום כשר בפרה (להוציא מדברי צדוקים האומרים דבעינן הערב שמש לפרה אדומה), תקנו חכמים שישתמשו בכלים שאינם מקבלים טומאה, שלא יאמרו הואיל וטבול יום כשר אין צריך להיות זריזים בשמירת טהרתה, לכך עשו בה מעלות הרבה.

והיתה לשכה זו במקצוע צפונית מערבית של העזרה, צפונית - כיון שנקראת חטאת, וחטאת טעונה צפון, מזרחית - שבהזאת דמה צריך לכונן ולראות פתחו של היכל שהוא במזרח, ולכן הופרש לשם שישים לבו במעשיה וסדר עבודותיה.

דף ב' ע"ב

גזירה שוה 'צוה' - צוה' שלמדים ממנה פרישה לעבודת פרה אדומה, אין לומר שבאה לעבודת יוה"כ שגם בה נאמר 'ויעש כאשר צוה ה' את משה', שאין דנין 'צוה' הנאמר לפני עשיה ל'צוה' שאחר עשיה. ואין דנים ל'צוה' הנאמר בכל הקרבנות וללמד שלכולם צריך פרישה, שאין למדים גזירה שוה מ'צוה' ל'צוה' במקום שיש לדרוש הגזירה שוה 'צוה צוה' שהם תיבות דומות לגמרי.

'לכפר' שלמדים ממנו פרישה לעבודת יום הכיפורים, אין לומר שכוונת הפסוק לכפרת קרבנות יחיד והיינו שצריך להפריש כל משמר בית אב - מפני שלמדים מדבר

שזמנו קבוע לדבר שזמנו קבוע.

וכן אין למידיים ממנו פרישה לקרבנות הרגלים שגם הם באים לכפר, שפרישת שבעת ימי המילואים היתה פעם אחת לעבודה של יום אחד, משא"כ רגלים שהם ג' פעמים בשנה לעבודה של ז' ימים. וכן אין למדים ממנו פרישה לכפרה דשמיני עצרת שיום אחד הוא, משום שנאמר בפרישה דימי המילואים 'הזה' - לא הוצרכה פרישה אלא דוגמת שבעת ימי המילואים שאין קדושה לפניהם, ועוד ששמיני עצרת תשלומים של יו"ט ראשון הוא [ורק לענין פז"ר קש"ב הוא יו"ט לעצמו], ואם עיקר הרגל אין צריך פרישה אין מסתבר שתשלומיו יצטרכו פרישה.

דף ג' יום ד' פרשת תזו"מ - ב' אייר תשפ"א

דף ג' ע"א

אין למדים פרישה לקרבן דעצרת מ'לכפר' הנאמר בפרישה דשבעת ימי המילואים, אף שדומה להם שפרישה ליום אחד הוא - שאינו דומה למילואים שקרב בהם פר אחד ואיל אחד, אבל בעצרת קרבים פר אחד ושני אילים הוא, משא"כ יוה"כ, אפילו למ"ד שני אילים הוא מקריב, מ"מ רק אחד מהן קרב לחובת היום דומיא דמילואים. ולרב אשי (להלן ע"ב) - משום שבמילואים היה פר לחטאת ואיל לעולה וכן ביוה"כ, משא"כ בעצרת גם הפר קרב לעולה.

וכן אין למידיים משם פרישה לקרבן דראש השנה, שבמילואים היה פר ואיל של אהרן, ולא משל ציבור, וכן ביוה"כ פר ואיל שלו הוא, משא"כ בראש השנה משל ציבור הם. ולרב אשי (להלן ע"ב) - משום שבמילואים היה פר לחטאת ואיל לעולה וכן ביוה"כ, משא"כ בראש השנה שניהם עולות.

דף ג' ע"ב

'קח לך סמים', 'עשה לך חצוצרות', לפי רבי יאשיה היינו משלך, ורק כשנאמר 'ויקחו אליך' - משל ציבור, לרבי יונתן - גם 'קח לך' ו'עשה לך' משל ציבור, וכוונת הפסוק הוא כביכול משלך אני רוצה יותר משלהם. 'קח לך' דמילואים, ו'אשר לו' דיוה"כ, לכו"ע הוא משל אהרן, כפי שמוכח מהפסוקים שם ששאר קרבנות היום באים משל ציבור.

נאמר 'ועשית לך ארון עץ' ונאמר 'ועשו ארון עץ' - בזמן שעושים ישראל רצונו של מקום נקראת העבודה על שמם, בזמן שאין עושים נקראת על שמו של משה.

לרבינא אין למידיים שיצטרכו פרישה בכל הקרבנות (וחי מיוה"כ) מפרישה דשבעת ימי המילואים, שאין למדים אלא לדומה לשם, שהיתה עבודה בכהן גדול, או לדומה לשם שהיתה התחלת העבודה במקום המזבח, וכן עבודת יוה"כ היתה עבודה תחילה בקודש הקדשים.

לרבי יוחנן מצות פרישה מן התורה היא רק בשבעת ימי המילואים ויוה"כ, אבל הפרישה לשריפת פרה אדומה אינה אלא מעלה בעלמא, שמפני שהקילו בה לטמא הכהן עשו בה מעלות רבות.

לריש לקיש פרישת כה"ג לעבודת יוה"כ למדים מבנין אב מפרישת משה ששת ימים קודם כניסתו למחנה שכינה בהר סיני, ומה שצריך בפרישת יוה"כ ז' ימים היינו משום חשש טומאת ביתו. והקשה על רבי יוחנן, שכיון שלמד זאת ממילואים, תעכב הפרישה בדיעבד כמו במילואים, ובמשנה מבואר שאינה מעכבת.

תנא דברייתא מסייע לרבי יוחנן, שלמדים פרישת כהן גדול לעבודת יום הכיפורים מפרישה דשבעת ימי המילואים, שנאמר בעבודת יוה"כ 'בזאת יבא אהרן אל הקודש', ודורשים 'בזאת' התורה האמורה במקום אחר (במילואים) יבא אל הקודש [שאלו לעבודת היום לחוד היה צריך לכתוב 'בזה' או 'באלה'], וכן למדו ממה שכתוב במילואים 'כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם' (כ"ג ב.), ואין די בלימוד מ'בזאת', שהיה אפשר לדחות שדווקא ביום כיפורים ראשון, או כהן גדול ראשון - יצטרכו פרישה.

לסוברים שלמדים פרישת כהן גדול ביוה"כ ממילואים, מה מילואים אהרן פירש ז' ושימש יום אחד, ומשה מסר לו כל ז' כדי לחנכו לעבודה, ומזין עליו כל ז' ימים דם - אף לדורות פורש ז' ומשמש יום אחד, ושני תלמידי חכמים מתלמידי של משה (שאינם צדוקים) מוסרים לו כל ז' כדי לחנכו בעבודה, ומזין עליו מי חטאת כל ז' ימים - תחת דם. [ולריש לקיש הלומד מסיני - ההזאה היתה רק למעלה בעלמא].

וישכחון כבוד ה' על הר סיני, ויכסהו הענן ששת ימים, ויקרא אל משה ביום השביעי:

לרבי יוסי הגלילי - זה היה אחר מתן תורה, שסובר כחכמים שבו' סיון ניתנה תורה, ולכן אין לפרש ש'ביום השביעי' היינו בז' סיון וקראהו לקבל עשרת הדברות, שהרי כבר מאתמול קיבלום. אלא **וישכחון וגו' על הר סיני** - בו' סיון ונתן עשרת הדברות, **ויכסהו הענן ששת ימים** - שאחר קבלת התורה כיסה הענן את משה ששה ימים, לפרישה קודם שיעלה למחנה שכינה ארבעים יום, ויקרא אל משה ביום השביעי - לקבל שאר התורה.

לרבי עקיבא - זה היה קודם מתן תורה, שסובר כר' יוסי שבז' סיון ניתנה תורה, **וישכחון כבוד וגו'** - בר"ח סיון, **ויכסהו הענן ששת ימים** - שכיסה הענן את הר סיני, ויקרא אל משה ביום השביעי - בז' סיון לקבל עשרת הדברות, וכל ישראל עמדו שם לקבל התורה, אלא הזכיר את משה לחלוק לו כבוד.

לרבי נתן - הפסוקים מתפרשים כר' יוסי הגלילי, אך סובר שהפרישה לא היתה כהכנה להכנס למחנה שכינה - שלפי זה למדים מכאן גם פרישה קודם עבודת יוה"כ, כדברי ריש לקיש - אלא היתה כדי למרק בשישה ימים אלו אכילה ושתיה שבמעו להיות כמלאכי השרת, קודם שיעלה למרום.

לרבי מתיא בן חרש - כרבי נתן, אלא שמפרש שהפרישה היתה כדי שיכנס למחנה שכינה באימה - כדי שתהא התורה ניתנת באימה ברתת ובזיעה.

עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, במקום גילה שהוא מתן תורה - 'פקודי ה' ישרים משמחי לב' - שם תהא רעדה.

לסוברים שמששה פירש אחר מתן תורה, ששת ימי הפרישה כלולים בארבעים יום שהיה בהר, שהרי בי"ז בתמוז ירד מן ההר ושובר הלוחות, והיינו מ' יום מז' בסיון.

לרבי עקיבא המפרש ויקרא אל משה - כל ישראל עמדו ושמעו, אלא שקרא למשה לחלוק לו כבוד לעיני כל ישראל, י"א שדווקא בסיני היה כן, אבל באהל מועד רק משה שמע, וי"א שאת הקריאה שמעו כולם, אבל את הדיבור למשה לא שמעו.

הקב"ה תפס את משה ועשה לו שביל בתוך הענן והביאו בתוכו.

ויקרא אל משה וידבר - הקדים קריאה לדיבור, לימדה תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם דבר לחבירו אלא אם כן קוראו.

וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר - מלמד שהאומר דבר לחבירו הרי הוא בכל תאמר עד שיאמר לו - לך אמור.

דינים הכתובים בשבעת ימי המילואים - לרבי יוחנן וריש לקיש הכל לעיכובא, שנאמר 'ככה'. לרבי חנינא, רק המעכב לדורות מעכב גם במילואים.

הדברים שהיו במילואים שאינם מעכבים לדורות:

סמיכה, שאין כפרה אלא בדם, ומה שנאמר 'וסמך וגו' ונרצה', היינו שאם לא סמך כאילו לא כיפר, והיינו שלא עשה רצון קונו מן המובחר.

תנופה, שאין כפרה אלא בדם, ומה שנאמר 'לתנופה לכפר', היינו כנ"ל לענין סמיכה.

פרישת שבעה, שמצינו שמתקינים כהן אחר תחת כהן גדול אם יארע בו פסול, ואעפ"כ אין מפרישים אותו הכהן.

ריבוי בגדים שכשממנים הכהן גדול לובש שמונת בגדי כהן גדול ז' ימים **רצופים**, ומשיחה בשמן המשחה ז' ימים **רצופים** על ראשו ובין ריסי עיניו - אינם מעכבים מלהיות כהן גדול, אלא אף אם לבש יום אחד ונמשח ז' ימים או להיפך [ויש גורסים שאף אם שניהם נעשו רק יום אחד, ויש גורסים 'שעה אחת'] - נעשה כהן גדול, וכשר לעבודת יוה"כ.

לרבי יוחנן שכל הכתוב מעכב בשבעת ימי המילואים, היינו בין מה שכתוב בענין שבעת ימי המילואים [שנלמד מ'ככה'], ובין מה שלא כתוב שם, וכגון נתינת האורים והתומים בחושן, שלמדים זאת בגזירה שוה 'פתח' 'פתח', או מהפסוק 'ושמרתם', או מ'כי כן צותי'.

ג' הציונים שנאמרו באכילת שמיני למילואים באנינות: משה אמר לאהרן ובניו לאכול המנחה באנינות - 'כי כן צויתי', והם שרפו שעיר ראש חודש מפני שהוא קדשי דורות, והוא טעה ואמר להם למה לא אכלוהו ג"כ באנינות - 'כאשר צויתי', וחזר והזהירם על אכילת השלמים באנינות - לא מאלי אני אומר רק 'כאשר ציוה ה'.

מכנסים לא הוזכרו בפרשת לבישת הבגדים בשעת חינוך הכהונה, ונלמדו מהאמור 'וזה הדבר אשר תעשה לקדש' - וי"ו מוסיף על עניין הראשון המדבר בעשיית הבגדים, ושם נאמר 'ועשה להם מכנסי בד'.

עשירית האיפה שצריכים הכהנים להביא ביום חינוכם - הובאה גם בשמיני למילואים, ולמדים זאת בגזירה שוה מ'וזה הדבר' לאמרו 'זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' עשירית האיפה'.

קריאת פרשת המילואים מעכבת, שנאמר 'ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר ציוה ה' - אפילו דיבור מעכב.

סדר לבישת בגדי כהונה לאהרן ובניו, קודם הלביש את אהרן בבגדיו, ובאבנט נחלקו בני רבי חייה ורבי יוחנן אם חגרו יחד עם כל בגדיו לפני שהלביש את בניו, כמשמעות הכתוב בשעת הציווי, או הלביש לבניו תחילה שאר בגדיהם, ואח"כ חגר לאהרן את האבנט, ואח"כ חגר האבנטים לבניו, וכמשמעות הכתוב שבשעת העשיה.

אבנטו של כהן הדיוט - נחלקו בני רבי חייה ורבי יוחנן אם היה עשוי כלאיים (שש משזר תכלת וארגמן) כאבנט של הכהן גדול, ולמדים זאת מכך שכללו הכתוב בלבישה עם אבנט כהן גדול. או שהיה של בוץ, ולמדים זאת ממה שחילק הכתוב בשעת הציווי בין אבנטו של כהן גדול לשל כהן הדיוט.

בשבעת הימים מפרישים את הכהן גדול מאשתו, כדי שלא יהיה עליו ספק טומאת נדה.

נדה מטמאה את בועלה שבעת ימים, וטהורה שמצאה דם מיד אחר בעילה - בועלה טמא. בתוך מעת לעת מהבעילה - לרבי עקיבא בועלה טמא, לחכמים טהור.

נדה ויולדת טבילתן בלילה אחר שבעה ימים, ובוועל נדה טובל ביום השביעי (וכן כל חייבי טבילות טבילתן ביום), ולכן אפילו הפרישו הכהן גדול רק שבעת ימים, אם בעל נדה מספק יכול לטבול ביום השביעי ומעריב שמשו ונכנס למקדש ביום הכיפורים. [ורב שימי מנהרדעא רצה לומר שטובל בלילה כנדה, והפרישוה כהן גדול שעה אחת קודם שקיעת החמה של יום קודם לשבעת ימים].

טומאת בועל נדה כטומאת מת, שהוא אב הטומאה, וטמא שבעת ימים, אך חמור ממנו שמטמא משכב ומושב אפילו עשר מצעות זו ע"ג זו, לטמא אוכלין ומשקין ולא אדם וכלים (אבל שאר מטמאי משכב ומושב כגון זב וזבה נדה ומצורע, מטמא משכבם גם אדם וכלים).

דף ו' ע"ב

אין מפרישים כהן גדול מטומאת המת - לאסור כל אדם ליכנס אצלו, או משום שטומאה הותרה בציבור, או משום שטומאת מת לא שכוחה.

טומאה בציבור, לרב נחמן הותרה לגמרי, ולרב ששת דחוויה היא, וכל שאפשר לעשות בטהרה עושים.

כשיש טמאים וטהורים בבית אב של אותו יום, י"א שגם לרב נחמן רק הטהורים עובדים, ונחלקו רק באופן שכל כהני בית אב טמאים, האם מביאים כהנים מבית אב אחר. וי"א שלרב נחמן אף באופן זה גם טמאים כשרים לעבודת קרבן ציבור.

דף ז' יום א' פרשת אח"ק - ו' אייר תשפ"א

דף ז' ע"א

היה עומד ומקריב מנחת העומר ונטמאת בידו - אם אפשר להביא אחרת אומר שנטמאת ומביאים אחרת תחתיה, שגם לסוברים טומאה הותרה בציבור, כיון שיש בה שיריים לאכילה, מחזרים אחר טהורה כדי שיהיו שיריים נאכלים. ואם אין שם אלא היא - אומרים לו הוי פקח ושתוק, ומקריבה בטומאה.

היה מקריב מנחת פרים ואילים וכבשים של ציבור ונטמאת בידו: בשל חג שקרבן ציבור וקבוע לו זמן - לסוברים טומאה הותרה בציבור, מקריב בטומאה, לסוברים דחוויה - אם אפשר להביא אחרת, אומר להם שנטמאת ומביאים אחרת תחתיה, ורק אם אין אחרת קרבה בטומאה. של פר עבודה זרה - גם לסובר טומאה הותרה בציבור כיון שאין זמנו קבוע, מחזרים אחר טהורה, וכן באילו של אהרן, אף שקבוע לו זמן כיון ששל יחיד הוא. וכן בכבש של עומר, כיון שיש בו שיריים לאכילה.

הציץ מרצה על הדם והבשר, והחלב, שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון. ואינו מרצה על פיגול, שנאמר בו 'לא ירצה', וכן על נותר אינו מרצה, שנאמר בו 'לא יחשב'.

הציץ מרצה על קרבנות יחיד, שלא הותרה בהם טומאה, וצריך ריצוי ציץ, ועל קרבנות ציבור - לסובר טומאה דחוויה בציבור, צריך ריצוי ציץ, שבקושי נדחית, ולסובר טומאה הותרה בציבור - צריך ריצוי רק על קרבנות שאין קבוע להם זמן.

דף ז' ע"ב

הציץ כשאינו על מצחו של כהן גדול - לרבי שמעון מרצה, כדמוכח מיום הכיפורים שאין הציץ עליו ובעיני ריצוי ציץ, שסובר ר"ש שטומאה אינה אלא דחוויה. לרבי יהודה, אינו מרצה אלא כשהוא על מצחו, ועבודת יום הכיפורים אינה צריכה ריצוי, שסובר טומאה הותרה בציבור.

והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה' - לרבי שמעון היינו שתמיד מרצה אפילו כשאינו על מצחו, ולרבי יהודה (הסובר שמרצה רק כשהוא על מצחו) - 'תמיד' - שלא יסיח דעתו ממנו.

חייב אדם למשמש בתפיליו בכל שעה ושעה, ק"ו מציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה 'על מצחו תמיד' - שלא יסיח דעתו ממנו, תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה.

דף ח' יום ב' פרשת אח"ק - ז' אייר תשפ"א

דף ח' ע"א

והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים וגו' והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה': 'על מצחו' - לקבוע מקום ללבישת הציץ, 'ז' של 'על מצחו' - לרבי יהודה, שאינו מרצה אלא כשהוא ראוי למצח - שלם, ולא שבור, ורבי שמעון אין דורש 'ז'. 'על מצח אהרן ונשא' - לרבי יהודה, שאינו מרצה אלא כשהוא על מצחו, לרבי שמעון - שאינו מרצה אלא כשהוא ראוי למצח - שלם, ולא שבור, אך גם כשאינו על מצחו מרצה.

טבילה בזמנה - נחלקו התנאים אם מצוה היא או לא.

היה שם כתוב על בשרו, לא ירחץ ולא יסוך, שלא ימחקנו, ולא יעמוד במקום הטינופת. נזדמנה לו טבילה של מצוה - לת"ק כורך עליו גמי וטובל, לרבי יוסי לא יכרוך עליו גמי אלא יטבול כך, שמא לא ימצא גמי וישהה טבילתו ליום אחר, וסובר שטבילה בזמנה מצוה.

כהן גדול לפני יוה"כ וכהן השורף הפרה, מזים עליהם מי חטאת - לסוברים טומאה דחוויה בציבור ובעיני טהרה מעלייתא.

זמני הזאות לכהן גדול קודם יוה"כ וכהן השורף הפרה: לרבי מאיר - מזים עליהם כל שבעת הימים (ראה עוד להלן ע"ב), מכל אפר פרות האדומות שהיה בחיל, שמקיש הזאה לטבילה שמצוה שתהא בזמנה, וכל יום ספק שמא הוא זמנה (כפי שיפורט להלן ע"ב). לרבי יוסי - מזים עליו רק שלישי ושביעי, שאינו מקיש הזאה לטבילה, ואין מצוה בהזאה בזמנה, וצריך רק שיהיו ד' ימים בין הזאה להזאה. לרבי חנינא סגן הכהנים - על כהן גדול מזים רק ביום שלישי ושביעי, שאינו מקיש הזאה לטבילה, ועל כהן השורף את הפרה מזים כל ז', משום מעלה שעשו בפרה.

דף ח' ע"ב

ההבדל בין הפרשת כהן גדול קודם יוה"כ להפרשת כהן השורף את הפרה - כהן גדול פורש להכנס למחנה שכינה, להחיל עליו אימה על ידי הבדלתו מן הבריות כדי שלא יהא לבו זח עליו, ואחיו הכהנים נוגעים בו, ופרישת כהן השורף את הפרה הוא להחמיר בטהרתו, ולכן אין אחיו הכהנים נוגעים בו. ולרבי חנינא סגן הכהנים יש חילוק נוסף ביניהם - לענין הזאה, שכהן גדול מזים עליו שלישי ושביעי, וכהן השורף את הפרה בכל יום.

לסובר שצריך להזות עליו כל שבעה, היינו חוץ מיום הרביעי, שבכל אחד מג' ימים הראשונים יש להסתפק שהוא יום שלישי לטומאתו, ובכל אחד מג' ימים אחרונים יש להסתפק שהוא יום שביעי, אך יום רביעי לא שייך להסתפק בשלישי, שהרי כבר הופרש קודם שלש ימים, וגם אין להסתפק שהוא שביעי.

בשבת לא היו מזים, שהזאה שבות היא, ולכן מפרישים את הכהן השורף את הפרה ברביעי בשבת כדי שיהא רביעי לפרישתו ביום השבת ובין כך אין מזין ביום רביעי, אבל כהן גדול קודם יום הכיפורים אין בידו להפרישו דווקא ביום רביעי.

לשכת פרהדרין - בתחילה [כל ימי שמעון הצדיק] הייתה

נקראת 'לשכת בלוטטי' - לשון 'שרים', אך אחר שהיו הכהנים בבית שני נותנים ממון הרבה להתמנות ככהן גדול, וכיון שהיו רשעים לא הוציאו שנתם, נקראית 'פרהדרין' - שהיו מחליפין הכהנים כל שנה כפרהדרין [-פקידי המלך] שהמלך מחליפם כל שנה.

דף ט' יום ג' פרשת אח"ק - ח' אייר תשפ"א

דף ט' ע"א

הנחתומים הלוקחים תבואה מעם הארץ למכור פת לשוק, לא חייבום חכמים להפריש וליתן רק תרומת מעשר וחלה, ולא תרומה גדולה - לפי שיוחנן כהן גדול שגזר על הדמאי ראה שמפרישים תרומה גדולה. ומפרישים מעשר ראשון ועני להפקיעם מטבל, אבל אין חייבים ליתנם ללוי ולעני, שהמוציא מחבירו עליו הראיה. ומעשר שני - סמכו חכמים על כך שרוב עמי הארץ מעשרים, ולא הטריחום להפריש ולעלות לירושלים, שהקילו עליהם מחמת שכשמתחדשים פקידי המלך מכבידים עליהם למצוא עלילות לגבות ממון, ומצוים אותם שימכרו בזול.

'יראת ה' תוסיף ימים' - זה מקדש ראשון, שעמד ארבע מאות ועשר שנים, ולא שמשו בו אלא י"ח כהנים גדולים, **'ושנות רשעים תקצרנה'** - זה מקדש שני, שעמד ארבע מאות ועשרים שנה, ושימשו בו יותר משלש מאות כהנים, צא מהם - ארבעים שנה ששימש שמעון הצדיק, ושמונים שנה ששימש יוחנן כהן גדול, ועשר שנים ששימש ישמעאל בן פאבי, וי"א שנה ששימש ר' אלעזר בן חרסום, ונמצא שהשאר לא הוציאו שנתם.

דף ט' ע"ב

מפני מה חרבה שילה - מפני גילוי עריות, כמפורש בכתוב לגבי בני עלי, ואף שלא חטאו ממש בזה, אלא שהו קיניהם של היולדות ועיכבו מפור"ר - מעלה עליהם כאילו שכבו. ומפני בזיון קדשים, שלקחו בני עלי בשר הקרבנות קודם הקטרת האומרים ע"ג המזבח.

מפני מה חרב מקדש ראשון - מפני ע"ז - שהעמיד מנשה צלם בהיכל, ומפני גילוי עריות - שבנות ישראל החטיאו הבחורים, ומפני שפיכות דמים. אך שנאת חנם לא היתה אלא בנשיאי ישראל.

מקדש שני - אף שהיו עוסקים בתורה ובמצוות וגמילות חסדים נחרב - מפני שהייתה בהם שנאת חנם, ששקולה כנגד ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים. והיו רשעים ותלו ביטחונם בה, ועברו ג' עבירות בלקיחת שוחד: א. להטות משפט, ב. להוראה, ג. לנבואה. ונענשו בג' גזירות, א. ציון שדה תחרש, ב. ירושלים לעיין תהיה, ג. הר הבית לבמות יער.

הראשונים שבבית ראשון לא היו מכסים פשעיהם - לכן נתגלה קיצם - שהסתיימה גלותם אחר ע' שנה, והאחרונים שבבית שני שהיו רשעים בסתר - לא נתגלה קיצם.

טובה צפורנם של הראשונים מכריסם של האחרונים, ואף שהאחרונים משועבדים שעבוד מלכויות ואעפ"כ עוסקים בתורה - הרי רואים שבנין בית המקדש חזר לראשונים ולא לאחרונים.

אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף, ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז' - אמר ריש לקיש [או רבה בר בר חנה] לבני בבלי, אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא - נמשלתם ככסף שאינו נרקב - לא הייתם חסרים שכינה, עכשיו שעליתם כשער שיש בו שתי דלתות שנפתח לחצאין - נמשלתם כארז הנרקב - שנסתלקה רוח הקודש ולא היו משתמשים אלא בבת קול.

ריש לקיש אם היה מדבר עם אדם בשוק נתנו לו עיסקא בלא עדים.

לא עלו כל בני בבל עם עזרא, וריש לקיש [או רבה בר בר חנה] אמר ששונאן מחמת כן, שעל ידי זה מנעו השכינה מלשרות בבית שני, ולרבי יוחנן, אפילו אם היו עולים כולם לא היתה השכינה שורה בו, כיון שנבנה על ידי הפרסיים שבאו מיפת, ונאמר 'פת אלוקים ליפת וישכון באהלי שם' - אף שיפת אלוקים ליפת - שזכו לבנות בית שני - אין השכינה שורה אלא באהלי שם - והוא בית ראשון שנבנה ע"י שלמה שבא מזרעו של שם.

דף י' יום ד' פרשת אח"ק - ט' אייר תשפ"א

דף י' ע"א

'בני יפת גומר וגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס, גומר - גרממאי, מגוג - קנדיא, מדי - מקדוניה, יון - כמשמעה (הב"ח מהפך מדי עם יון), תובל - בית אונייקי, משך - מוסיא, תירס - מחלוקת אם זו בית תרייקי, או פרס.

סבתה וסבתכא - היינו סקיסתן הפנימית והחיצונה, שהיה מחוז מוקף במחוז, ורחוקה פנימית מהחיצונה לכל צד מאה פרסאות, והיקף החיצונה היה אלף פרסה.

'ותהי ראשית ממלכתו בבל וארך ואכד וכלנה', בבל - כמשמעה, ארך - אוריות, אכד - בשכר, כלנה - נופר גינפי.

'מן הארץ ההיא יצא אשור' - סילק. (שלא רצה להיות בעצת דור הפלגה. רש"י. ומשמע שהוא 'איש' וכאן משמע שהיא 'עיר', וראה מהרש"א והגהות מהר"י בכרך).

'ויבן את נינוה ואת רחובות עיר ואת כלך', נינוה - כמשמעו, רחובות עיר - פרת דמישן, כלח - פרת דבורסיף.

'ואת רסן בין נינוה ובין כלח היא העיר הגדולה', רסן - אקטיספון, נינוה היא העיר הגדולה, כמפורש ביונה.

'ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק', אחימן - מיומן (גיבור) שבאחים, ובנה ענת. ששי - שמשים את הארץ כשחיתות בפסיעותיו מרוב כובדו, ובנה אלוש. תלמי - שמשים את הארץ תלמים כשורות המחרשה, ובנה תלבוש. ילידי הענק - שמעניקים חמה בקומתם.

עתידה רומי שתיפול ביד פרס, כדילפינן מקרא, ועוד ק"ו ממקדש ראשון, שבנאוהו בני שם והחריבוהו כשדים ונפלו ביד פרסיים, מקדש שני שבנאוהו פרסיים והחריבוהו רומיים אינו דין שיפלו ביד פרסיים.

לדעת רב, קודם שיבא בן דוד תפשוט מלכות רומי על כל העולם תשעה חדשים, וגם פרסיים יפלו בידיהם, ואף שנמצא שבוני המקדש יפלו ביד מחריביו, גזירת המלך היא, או משום שגם הם מחריבים בתי כנסיות.

דף י' ע"ב

כל הלשכות שבמקדש לא היתה להן מזוזה חוץ מלשכת פרהדרין, לת"ק מפני שהיתה בית דירה לכהן גדול, ולרבי יהודה משום גזירה, שלא יאמרו שהכהן חבוש בשבעת ימי הפרישה בבית האסורים, ונחלקו האמוראים בטעמים:

לרבה: ר' יהודה סובר שכל בית שאינו עשוי לכל ימות השנה [ימות החמה וימות הגשמים] אינו נקרא בית, וחכמים סוברים שנקרא בית, וחייבת הלשכה במזוזה מעיקר הדין.

לאביי: לכו"ע - בשבעת ימי הפרישה חייבת במזוזה מעיקר הדין, ובשאר ימות השנה חייבת משום גזירה, ונחלקו רק בטעם הגזירה: לת"ק - גזירה משום ז' ימי הפרישה, ולר"י - אין גוזרים זאת, כשם שלא גזרו בשאר הלשכות שהשתמשו בהן לפעמים, אלא הטעם הוא משום שלא יאמרו וכו'.

לרבא: בשאר ימות השנה לכו"ע פטורה ממזוזה, ונחלקו בשבעת ימי הפרישה: לחכמים - חייבת מעיקר הדין, שדירה בעל כרחיה שמה דירה, ולרבי יהודה לא שמה דירה, ורבנן תיקנו לה מזוזה שלא יאמרו וכו'.

סוכה בשבעת ימי החג: לפי אביי - נמצא שלכו"ע חייבת במזוזה, והקשה עליו רבא מהברייתא ששינו בה שרק רבי

יהודה מחייב [וכן אמר שנחשבת לבית לענין חיוב מעשרות, ולענין עירוב] וחכמים פוטרים. לרבא - לחכמים פטורה, שהיא דירת ארעי, ולרבי יהודה חייבת, שסובר שסוכה דירת קבע, ונקראת בית.

דף י"א יום ה' פרשת אח"ק - י"א אייר תשפ"א

דף י"א ע"א

כל שערי העזרה לא היתה להם מזוזה, חוץ משער המים, מפני שלפנים ממנו לשכת פרהדרין, ואף לרבי יהודה שלשכת פרהדרין עצמה חייבת במזוזה רק מחמת גזירה, אין זו גזירה לגזירה, דכולה חדא גזירה הוא.

'בשעריך' היינו שערי - בתים, חצירות, מדינות, עירות.

שערי העיר מחוזה, אף שהיו רובם ישראל, וגם היתה שם בית דירה לשומר בית האסורים - פטורים ממזוזה, משום סכנה, שלא יאמר המלך כשפים עשיתם בשערי עירי.

בדיקת מזוזה: של יחיד - פעמיים בשבוע [שמיטה], של רבים - פעמיים ביוכל.

שלוחי מצוה אינם ניזוקים, אך במקום דקביעא הזיקא לא אמרינן כן, ולכך פחד שמואל משאול.

בית - התבן, הבקר, העצים, והאוצרות, אם הנשים רוחצות שם - לכו"ע פטורים ממזוזה. אם אין רוחצות, אם הנשים מתקשטות בהם - לכו"ע חייבים במזוזה, אם אין מתקשטות - מחלוקת תנאים אם פטורים ממזוזה, כיון דכתיב 'ביתך' - המיוחד לך לדירה, או שחייבים. [ולדעת רב יהודה: אם אין מתקשטות בהם - לכו"ע פטורים, ונחלקו התנאים במתקשטות בהם, ונפרכו דברי רב יהודה מברייתא (להלן ע"ב)].

דף י"א ע"ב

'בית' היינו בית המיוחד לדירה, ולכן בית שער שעושים לפני שער החצר, ואכסדרה [פרוזדור שלפני הבתים], ומרפסת שעולים דרך שם לפתחי העליות, פטורים מן המזוזה.

'בית' היינו בית העשוי לכבוד, ולכן בית הכסא, בורסקי, מרחץ, בית הטבילה, פטורים מן המזוזה.

'בית' היינו בית שהוא חול, ולכן הר הבית, הלשכות, והעזרות, פטורים מן המזוזה.

שער בית שאינו מקורה ושאינו גבוה עשרה טפחים פטור מן המזוזה.

שער המדי, והיינו שעשוי ככיפה: אם הכיפה גבוהה י' טפחים ואין ברגליה גובה ג' שיש בו רוחב ד' טפחים, או שיש בה גובה זה אך אין כל השער גבוה עשרה - פטור מן המזוזה, שאין זה פתח. גבוהה עשרה ויש ברגליה גובה ג' שיש בו רוחב ד', ואפשר לחקוק תוך המזוזות להרחיב רוחב הפתח שיהא כל גובה י' ברוחב ד' - לרבי מאיר חוקקין להשלים, וחייב במזוזה, לחכמים אין חוקקין להשלים ופטור.

בית הכנסת שיש בו בית דירה לחזן הכנסת - חייב במזוזה, ושארין בה דירה לחזן - לרבי מאיר חייב במזוזה, ולחכמים פטור, שאינו מיוחד לדירה.

בית האשה ובית השותפין חייבים במזוזה, ואין דורשים 'ביתך' ולא 'ביתה', 'ביתך' ולא 'בתיכם', משום שנאמר 'למען ירבו ימיכם' - כל החפץ בחיים חייב במזוזה.

'ביתך' - דרך ביאתך, לצד ימין בבואו לבית, שרגל ימין נכנסת תחילה.

בית השותפין ובית האשה מטמאים בנגעים, אף שנאמר 'ובא אשר לו הבית' - שהרי נאמר 'בבית ארץ אחוזתכם'.

'אשר לו הבית' - לו' - נגעי בתים באים למי שמייחד ביתו לו - שאינו רוצה להשאל כליו לאחרים ואומר שאין לו, הקב"ה מפרסמו כשמפנה את ביתו.

בתי כנסיות ומדרשות - לרבי מאיר מטמאים בנגעים,

לחכמים אין מטמאים, שנאמר 'ובא אשר לו הבית' - דווקא אם מיוחד לו. ואם יש בהם בית דירה לחזן - מטמאים. (ולאיבעית אימא היינו דווקא בבית הכנסת של כרכים שאין לו בעלים מיוחדים, אבל של כפרים, שבני הכפר ניכרים שם - הרי הם כבתי השותפין ומטמאים לכו"ע. אך להלן (יב.) נפרך תירוץ זה).

דף י"ב יום ו' פרשת אח"ק - י"א אייר תשפ"א

דף י"ב ע"א

בתים שבירושלים: לת"ק - אינם מטמאים בנגעים, שנאמר 'אחוזתכם', וסובר שירושלים לא נתחלקה לשבטים, לרבי יהודה - מטמאים, שסובר שנתחלקה לשבטי יהודה ובנימין [הר הבית הלשכות והעזרות ורצועה של מקום המזבח - יהודה, אולם היכל וקודש הקדשים - בנימין], חוץ ממקום המקדש שאינו מטמא, שכשקנה דוד המקום מארונה היבוסית גבה הכסף מכל השבטים.

אין משכירין בתים בירושלים לסובר שלא נתחלקה לשבטים - לפי שאינה שלהן, לר"א בר צדוק גם מיטות אין משכירים [לפי שאין מקום המיטות שלהן. תו"י].

בעלי האושפיזא בירושלים נטלו עורות שלמי חגיגה ושמחה שהיו עולי רגלים שוחטים ואוכלים בבתיהם, כיון שלא שילמו שכירות. ומכאן למדים שדרך ארץ להניח לבעלי האושפיזא קנקן של חרס ועור הבהמה שאכל שם.

'אחוזת' שנאמרה בנגעי בתים מלמדת שאין הבתים מטמאים עד שייכבשו הארץ ויחלקוה לשבטים, ועד שיחלקוה לבתי אבות, ויהא כל אחד מכיר את חלקו, שנאמר 'ובא אשר לו הבית' - המיוחד לו.

אירע פסול בכהן גדול ביוה"כ קודם תמיד של שחר - מחנכים כהן אחר תחתיו לכהונה גדולה ע"י שיקריב התמיד בשמונה בגדי כהן גדול.

אירע פסול בכהן גדול ביוה"כ אחר תמיד של שחר: לרבי הסובר שאבנטו של כהן הדיוט שווה לשל כהן גדול בשאר ימות השנה ששניהם משל כלאים - מתחנך באבנטו של כהן גדול ביוה"כ שהוא לכו"ע עשוי מבוץ. לרבי אלעזר בר"ש שאבנטו של כהן הדיוט הוא של בוץ - לאביי, לובש שמונה בגדי כהן גדול ומהפך אחד מאברי התמיד שעל מזבח החיצון במזלג, שנחשבת לעבודה, שהרי זר המהפך במזלג חייב מיתה. לרב פפא, עבודת יוה"כ מחנכתו כיון שאינה כשרה אלא ע"י כהן גדול, וכשם שכלי שרת מתקדשים ע"י עבודה בהם.

דף י"ב ע"ב

'ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו', 'ילבש' מיותר לדרשה: לרבי יהודה - לרבות שצריך ללבוש גם מצנפת ואבנט לתרומת הדשן, שעבודה גמורה היא. לרבי דוסא - לרבות ד' בגדים שעבד בהן כהן גדול ביוה"כ שכשרים לכהן הדיוט. לרבי - ללמד שבגדים שחוקים כשרים לעבודה. [וחולק על רבי דוסא משני טעמים: א. אבנטו של כהן הדיוט הוא של כלאים, ושל כה"ג ביוה"כ של בוץ, ב. מעלין בקודש ואין מורידין].

'ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבואו אל הקודש והניחם שם' - לת"ק היינו שצריכים גניזה, לרבי דוסא - שלא ישתמש בהן יוה"כ אחר (ולשיטתו כשרים לכהן הדיוט, כנ"ל).

אירע פסול לכהן גדול ומינו אחר תחתיו, וחזר לכשרותו: ראשון - חוזר לעבודתו, שני - לרבי מאיר, כל מצוות כהונה גדולה עליו. לרבי יוסי, אינו ראוי לעבודת כהן גדול משום איבה, ולא לעבודת כהן הדיוט משום מעלין בקודש. ובדיעבד - אם עבד בד' בגדים עבודתו פסולה שמחוסר בגדים הוא, בח' בגדים עבודתו כשירה. והלכה כרבי יוסי. ואם מת הראשון - לכו"ע השני משמש ככהן גדול.